

9. februar 2021

Høringssvar

Handlingsplan for cirkulær økonomi - National plan for forebyggelse og håndtering af affald 2020-2032

Indledning

Plastic Change, Rådet for Grøn Omstilling, WWF Verdensnaturfonden, Oceana og Danmarks Naturfredningsforening takker for muligheden for at afgive høringssvar til regeringens Handlingsplan for Cirkulær Økonomi – National plan for forebyggelse og håndtering af affald 2020-2032 (herefter Handlingsplanen).

Først og fremmest vil vi rose regeringen for, at man denne gang laver en samlet plan for forebyggelse og håndtering af affald, og samtidig klart understreger, at forebyggelse og håndtering skal tænkes sammen. Når det er sagt, så beskæftiger Handlingsplanen sig hovedsageligt med affaldshåndtering, og vi har stadig til gode at se initiativer, som for alvor vil bidrage til affaldsforebyggelse.

Gå foran med kvantitative reduktionsmål

Handlingsplanen gentager visionen fra Klimaaftalen for en Grøn Affaldssektor om, at affaldskurven skal knækkes, og at dette blandt andet skal ske ved, at "Danmark arbejder for og får kvantitative reduktionsmål i forbindelse med fastsættelsen af sådanne mål i EU".

Samtidig står der, at cirkulær økonomi skal være den bæredygtige vækstmotor for Danmarks næste, store grønne erhvervseventyr. Men vi bliver ikke noget foregangsland af at læne os tilbage og vente på, at ambitionerne dumper ned fra EU og kun går efter en minimums-implementering af EU krav.

I Holland har man eksempelvis sat et mål om at være 50 procent cirkulære i 2030 og en fuld overgang til en cirkulær økonomi – dvs. et affaldsfrit samfund - i 2050. Et affaldsfrit samfund er et samfund, hvor vi har gjort op med engangskulturen og etableret bæredygtige systemer, hvor vi kan bruge vores produkter, emballager og materialer igen og igen. I det affaldsfri samfund bruges alle ressourcer optimalt i lukkede cirkulære systemer, og begrebet er på den måde både et middel og et mål. For at opnå dette bør vi i Danmark følge Hollands eksempel og turde sætte kvantitative reduktionsmål, som vi sammen kan styre efter.

Manglende fokus på forebyggelse

Selvom planen også hedder en forebyggelsesplan, så er der ikke mange initiativer, som kan knække affaldskurven og rykke noget ift. forebyggelsesdagsordenen. De initiativer der fremgår i Handlingsplanen, er hovedsageligt en gentagelse af initiativer fra tidligere planer og strategier, og de udløber de kommende år. Set i lyset af, at planen skal dække indsatser helt frem til 2032, så er det svært at se, hvordan vi i 2032 skal have knækket affaldskurven med de initiativer, som ligger i planen

på nuværende tidspunkt. Vi savner seriøse forebyggelses-initiativer, som kan skabe et marked for genbrug og reparation, forlænge levetiden af vores produkter og fremme cirkulære forretningsmodeller, såsom produkt-to-service modeller og deleøkonomi. Denne dagsorden skal ikke kun være båret af frivillige initiativer og sektorsamarbejder. Vi skal i stedet have lovgivning på området, som eksempelvis sætter bindende genbrugsmål, forbyder visse engangsemballager og forlænger reklamationsretten.

Vi savner en vision for genbrugsløsninger på systemniveau

I forlængelse af ovenstående savner vi en overordnet og helhedsorienteret vision for, hvordan Danmark kan fremme genbrugsløsninger- og genbrugsinfrastruktur på systemniveau, hvad enten det drejer sig om emballager, elektronik eller andre produkter. Da pantsystemet blev etableret (og var et genbrugssystem) var Danmark et foregangsland på området. Vi har muligheden for at gøre det igen ved at etablere lignende systemiske løsninger på langt flere områder, blandt andet ved brug af pant på flere typer af produkter. For at sikre denne udvikling bør der som minimum sættes bindende nationale mål for genbrug for centrale produktkategorier samt opstilles indikatorer, der kan måle udviklingen.

Herudover savner vi, at man ser på flere områder end primært biomasse, byggeri og plastik. Eksempelvis er tekstilsektoren blot behandlet ganske kortfattet, men vi efterspørger en mere helhedsorienteret strategi for blandt andet tekstilsektoren på systemniveau.

Hvad med kommunernes affaldsforebyggelse?

Kommunerne skal i gang med at revidere deres lokale affaldsplaner i henhold til den nationale affaldsplan. I denne sammenhæng er det uforståeligt, at man ikke giver kommunerne mulighed for, for alvor at samtænke forebyggelse og håndtering. Jf. den nye affaldsbekendtgørelse kan kommunerne fortsat ikke finansiere affaldsforebyggende tiltag over affaldsgebyret, hvilket i praksis betyder, at kommunerne sjældent prioriterer den del. Vi vil derfor opfordre til, at kommunerne forpligtes til at indtænke lokale affaldsforebyggende tiltag i deres affaldsplaner, og at der på sigt gives mulighed for at kommunerne også kan finansiere initiativer, som understøtter affaldsforebyggelse over affaldsgebyret.

Ingen medfølgende midler

Langt hovedparten af de 126 initiativer i Handlingsplanen er blot en gentagelse af initiativer, som allerede er vedtaget i ældre strategier og handlingsplaner, eller som implementerer krav fra EU. Der er stort set ingen nye initiativer i planen. Og det er klart, at det er vanskeligt at spille ind med nye, ambitiøse initiativer, når der ingen midler følger med. Med den sidste affaldsplan 'Danmark uden affald' var der afsat midler for 200 mio. kr. Regeringen vil angiveligt svare, at der samlet set er tilført flere midler til området med de strategier og handlingsplaner, der er kommet de seneste år. Men som COWI konstaterer i deres miljøvurdering af Handlingsplanen, så er disse initiativer ikke engang nok til at nå i mål med regeringens egne visioner. Det kalder selvsagt på yderligere handling og midler, hvis vi for alvor skal sætte skub i det grønne erhvervseventyr, som cirkulær økonomi ganske rigtigt kan blive.

Regeringen når ikke visionerne i deres egen strategi

Som nævnt ovenfor, så skriver COWI "*Hvis visionerne skal blive til virkelighed, kræver det yderligere tiltag end dem, som er en del af Planen*".

I Handlingsplanen står der, at Klimaaftalen for Affald og Cirkulær Økonomi fra juni 2020 skal ses som strategien på Cirkulær Økonomi-området, og at denne Handlingsplan derimod skal ses som en plan for, hvordan vi når visionerne i strategien.

Det virker helt skævt at sende en handlingsplan i høring, som COWI vurderer, ikke kan nå de opstillede politiske målsætninger og visioner. Det svarer til, at man på klimaområdet vil udarbejde en handlingsplan, der ikke kan reducere CO₂-udledningen med 70 procent, som ellers er den politiske vision. Det er derfor strengt nødvendigt med et højere ambitionsniveau, så vi reelt også kommer i mål med den politiske vision og de dertilhørende målsætninger på affaldsområdet.

Vi vil derfor gerne spørge Regeringen, hvordan de forventer at nå i mål med deres egne visioner, og ikke mindst hvilke initiativer, som for alvor skal imødekomme visionen om at knække affaldscurven.

Vores kommentarer til Handlingsplanens enkelte kapitler fremgår af de følgende sider.

Nedenfor opsummeres vores konkrete forslag til initiativer, der bør inkluderes i Handlingsplanen.

Forslag til Regeringens Handlingsplan for Cirkulær Økonomi

Nationale mål for affaldsreduktion og øget genbrug

- Sæt nationale bindende affaldsreduktionsmål
- Sæt nationale reduktions- og genbrugsmål i forbindelse med udvidet producentansvar på emballager og engangsplastik:
 - Mål om, at emballageaffald skal reduceres med mindst 25 % i 2025 og 50 % i 2030
 - Genbrugsmål for individuelle emballagekategorier såsom drikkevarer, fødevarer, take-away-emballager, plejeprodukter, e-handel mv.
- Etablér indikatorer til at måle udviklingen inden for genbrug.
- Genindfør Miljøstyrelsens genbrugs-emballagestatistik, som ikke er opdateret siden 2014.

Konkrete initiativer

- Cirkulært design:
 - Integration af genbrugsløsninger og reparationsmuligheder i miljømærkerne
 - Fastsæt plan for udfasning af PVC
 - Arbejd for øget sporbarhed af kemikalier i affaldsstrømmen
- Grønne offentlige indkøb:
 - Krav om, at indkøb af visse produktgrupper skal være i brug i en vis årrække eller leases
 - Krav om, at der indkøbes genbrugsløsninger hvor muligt
 - Plan for udfasning af engangsservice i offentlige institutioner
 - Brug den offentlige indkøbsmuskel til at fremme cirkulære forretningsmodeller, som reducerer affald
- Cirkulære/mere bæredygtige forretningsmodeller:
 - Undersøg mulighederne for momsfrigtagelse eller servicefradrag ved reparation
 - Forlæng reklamationsretten fra 2 til 6 år for udvalgte produkter jf. Forbrugerrådet Tænks anbefaling
 - Indfør en "Ja-tak-ordning" på husstandsomdelte reklamer
- Tekstiler:
 - Indfør udvidet producentansvar for tekstiler
 - Fremlæg en egentlig tekstilhandlingsplan
- Genanvendelse:
 - Lav en skildring mellem cirkulær genanvendelse (closed-loop) og genanvendelse (downcycling)
 - Indfør krav om transparens ved genanvendt plast – der er stor forskel på post-consumer, pre-consumer og regrind.
 - Sørg for at den virgine plast, der kommer fra fejlproduktion (pre-consumer og regrind) ikke tæller med i de samlede genanvendelsesmål.
 - Brug i højere grad pant for at sikre en høj indsamlingsrate, blandt andet på elektronik.

Fortsættes på næste side...

Forslag til Regeringens Handlingsplan for Cirkulær Økonomi fortsat

- Udvidet producentansvar på emballager og engangsplast:
 - Sæt graduerede miljøbidrag, der sikrer forbrugsreduktion af engangsprodukter og fremmer genbrug. Genbrugsemballager bør fritages fra gebyrer, så længe de er i cirkulation.
 - Etabler fuld omkostningsdækning for affaldshåndtering og oprydning
 - Skab incitamenter til at mindske overemballering ved fx e-handel.
- Tiltag til fremme af genbrug af emballager til mad- og drikkevarer:
 - Fremryk engangsplastdirektivets forbud mod markedsføring af visse engangsplastprodukter og mål om reduktion af visse take-away-emballager af plast
 - Sæt mål om 80 % genbrugelige drikke- og fødevarer beholdere i 2030
 - Forbyd brug og udlevering af engangsservice "på stedet"
 - Stil krav om genbrugelige alternativer ved take-away
 - Stil krav om genbrugelig service ved store events
 - Nedsæt pulje til udvikling af design til genbrug og genbrugsløsninger.
- Mikroplast og andre sundhedsskadelige stoffer
 - Udvid forbuddet mod bevidst tilsat mikroplastik til ikke-kosmetiske produkter
 - Støt op om EU-arbejdet med restriktionsforslaget for bevidst tilsat mikroplast
 - Udfas brugen af gummigranulat til kunstgræsbaner, legepladser, motionsområder m.m.
 - Indfør initiativer til regummiering, fx tilskudsordninger.

Kapitel 3. Mindre affald og bedre udnyttelse af naturressourcerne

Det er positivt at læse, at *"Danmark arbejder for og får kvantitative reduktionsmål i forbindelse med fastsættelsen af sådanne mål i EU"*. Dog mener vi ikke, at Danmark kan vente på EU-mål. I stedet bør der fastsættes nationale mål for reduktion og genbrug, som det styrende princip i indsatsen for en knækket affaldskurve samt for øget dansk konkurrenceevne.

Konkret forslag: Vi foreslår, at der sættes nationale bindende reduktions- og genbrugsmål i forbindelse med implementeringen af de udvidede producentansvar på emballager og på engangsplastik. Det er afgørende, at det udvidede producentansvar udformes på en måde, der er i overensstemmelse med affaldshierarkiet, og dermed som første prioritet fremmer affaldsreduktion og dernæst genbrug, og herefter sigter mod øget genanvendelse. Vi foreslår:

- at der sættes et mål om, at emballageaffald skal reduceres med mindst 25 % i 2025 og 50 % i 2030
- at der sættes genbrugsmål på tværs af emballagekategorier som drikkevarer, fødevarer, take-away-emballager, plejeprodukter, e-handel mv.

Se også vores tidligere [høringssvar vedr. udkast til lovforslag om udvidet producentansvar på plastprodukter](#), hvor der er indarbejdet konkrete forslag for visse produktgrupper.

Vi foreslår samtidig, at Handlingsplanen opstiller indikatorer til at følge udviklingen inden for genbrug i forskellige sektorer/produktkategorier. Blandt Handlingsplanens 35 indikatorer er ikke én eneste målrettet genbrug. Det er dog positivt, at der nu er etableret et fælles EU-grundlag for rapportering om genbrug, og dette bør indarbejdes ift. Handlingsplanens indikatorer. Vi foreslår, at man samtidig genoptager udarbejdelsen af Miljøstyrelsens genbrugsemballagestatistik, som ikke har været opdateret siden 2014.

3.1 Cirkulært design

Til 3.1.3

S. 45: Styrket fokus på cirkulær økonomi i miljømærkekriterierne

Genbrugsløsninger skal i højere grad tænkes ind i miljømærkerne og desuden skal miljømærkerne underbygges af offentlige grønne indkøb. Kriterier som "reparationsegne" skal også tænkes ind. Evt. skal der oprettes nye miljømærkede produktgrupper (med tilhørende kriterier), som f.eks. "Genbrugsartikler til fødevarer" i stedet for "Engangsartikler til fødevarer". Sidstnævnte er i værste fald et incitament for at købe engangsprodukter, da det er "grønt" pga. miljømærket. Vi anerkender, at nogle engangsprodukter er "bedre" end andre, men ingen er miljømæssigt bæredygtige og bør ikke miljømærkes.

Kriterier for kemikalier i miljømærkerne bør gennemgående skærpes, da der stadig er for mange problematiske stoffer som tillades (evt. for høje grænseværdier), og opdateringer af kriterierne udsættes ofte, hvilket skærper problemstillingen, da visse kemikalier er en direkte barriere for genanvendelse.

3.2 Produkter og materialer uden problematisk kemi

S. 45: "Når materialer skal bruges flere gange, er der behov for viden om indholdet af kemikalier i produkterne. Problematiske kemi kan begrænse mulighederne for affaldsforebyggende aktiviteter og reducere kvaliteten af genanvendte materialer".

Det er væsentligt at holde sig for øje, at visse problematiske kemikalier ikke blot reducerer kvaliteten af genanvendte materialer (som det beskrives i Handlingsplanen), men ligefrem kan (eller i hvert fald bør) hindre genanvendelse. Dels er der en problematik omkring, at vi i dag ikke kan følge materialers indholdsstoffer fra produktion til affaldsled, hvilket uforvarende bringer skadelige kemikalier i cirkulation, og dels er det problematisk, at skadelige kemikalier ofte tillades i højere koncentrationer i genanvendte materialer end i jomfruelige materialer. Sidst men ikke mindst bidrager skadelige kemikalier i forbrugerprodukter og andre materialestrømme til, at store mængder affald skal brændes eller deponeres, da der ikke findes andre løsninger.

Til 3.2.3

S. 47: Styrket indsats overfor skadelige stoffer i PVC og arbejde for substitution til andre materialer

Det er under dette punkt beskrevet, at *"Der udarbejdes en kortlægning af forekomst, anvendelse og additiver i PVC på det danske marked."* Dette virker som en helt forkert prioritering af ressourcer, eftersom der for blot et par år siden er udarbejdet en tilsvarende rapport: "Kortlægning af PVC i Danmark 2018", Miljøprojekt 2049. En del af problemformuleringen er identisk med den tidligere, herunder kortlægningen, anvendelsen og en undersøgelse af muligheden for substitution. I stedet bør fokus ligge på udfasning med baggrund i den viden man allerede har: At PVC er problematisk – både mht. at det ofte indeholder problematiske kemikalier, og at det ofte forurener genanvendelsen, da PVC alt for ofte ender i plastsorteringen ved en fejl. Almindelige borgere (og affaldsbehandlere) har ikke en chance for at vide, om badebassinet, voksdugen eller gummistøvlerne er lavet af PVC (og dermed skal sorteres som farligt affald) eller ej.

Som endnu et initiativ opfordres Regeringen til at arbejde for øget sporbarhed af kemikalier i affaldsstrømmen. Der bør skabes mulighed for at følge kemikalieindhold gennem hele produktets livscyklus. Det er især væsentligt for affaldsledet, hvor der i dag ikke er krav til, at informationer om kemikalier skal kunne findes. Denne manglende information kan medvirke til, at materialer og produkter med skadelige kemikalier føres ind i den cirkulære økonomi. Dette arbejde er relevant ift. en EU-rettet indsats ifm. 'EU's kemikaliestrategi for bæredygtighed'.

3.4 Grønne og totaløkonomiske indkøb

Til 3.4.1

Se vores tidl. debatindlæg omkring offentlige grønne indkøb: <https://rgo.dk/co2-boer-ikke-vaere-den-eneste-maalestok-for-groenne-indkoeb/>, hvor vi opfordrer til, at affaldsforebyggelse bliver et styrende princip for alle offentlige indkøb, og dermed bliver det fundamentalt at se på produkters levetid og levetidsomkostninger. Det er positivt at se, at flere parametre der bidrager til dette, er tænkt ind i handlingsplanen. Dog bør indsatsen over for længerevarende brug/genbrug styrkes – se forslag herunder.

Konkret forslag: Styrkelse af længerevarende brug og genbrug i offentlige indkøb:

- For staten og andre offentlige udbud bør der stilles krav til, at visse produktgrupper skal være i brug i en vis årrække/tidsbestemt periode, og hvis det ikke kan efterleves, f.eks. på baggrund af, at it-systemer skal have et vist sikkerhedsniveau med dertilhørende styresystem, så skal der leases. Dette kan omfatte køretøjer, elektriske og elektroniske produkter (WEEE), hjælpemidler til ældre-/plejeområdet (kørestole, lifte osv.) mm. Særligt med fokus på de mest ressourcetunge produkter.
- Offentlige indkøb bør aktivt fremme cirkulære forretningsmodeller som produkt som service-, leasing- og deleøkonomiske modeller, såfremt de er med til at reducere vores affaldsmængder.
- Der stilles krav til, at der indkøbes genbrugsløsninger hvor muligt – f.eks. ved indkøb til kantiner og storkøkkener, herunder produktgrupper som f.eks. madopbevaringsemballager, drikke- og spiseservice osv., frem for engangsprodukter. I Frederiksberg Kommune har man

eksempelvis sat gang i et forsøg, hvor kommunens 200 institutioner skal skifte engangsbrug ud med genbrugsløsninger i de næste to år.

- Der opstilles samtidig et mål for fuld udfasning af engangsservice i offentlige institutioner, hvor disse ikke har en direkte sundhedsfaglig funktion.

Til 3.4.3

S. 54: Krav om miljømærket indkøb for udvalgte produkter

Det er væsentligt, og må forventes, at det her er totalomkostningerne (TCO) man ser på, når det under dette initiativ står ”..hvor der ikke eksisterer en betydelig prisforskel”.

S. 54: Krav om anvendelse af TCO for udvalgte produkter

Formuleringen ”..hvor det er muligt og hensigtsmæssigt”, er meget svag, og bør som minimum præciseres med en vejledning til, hvornår det er muligt og hensigtsmæssigt. Det skal ikke være op til de statslige indkøbere selv at vurdere dette.

S. 55: Standardisering og strukturering af grønne data i e-handel – ”Målet er at øge efterspørgslen efter grønne produkter ved at give leverandører mulighed for at oplyse om produkters grønne data på en sammenlignelig måde, så det blandt kan fremhæves for indkøbere, når der e-handles.”

Her er det vigtigt, at der opstilles kriterier for, hvad der er ”grønne data”. Vi ser alt for mange eksempler på, at virksomheder brander sig på, at de/deres produkter er ”grønne”, men hvor det ikke er tilfældet, og dermed bidrages der til falsk markedsføring (greenwashing).

S. 55: Krav til engangsprodukter og emballage

I dette initiativ nævnes kun genanvendelige materialer og genanvendt plast. Vi mener ikke, at dette er den rette prioritering. Affaldskurven skal knækkes – og det bliver den kun via reduktion i affaldet, et smartere forbrug og flere genbrugsløsninger. Genanvendelse sænker i nogle tilfælde ressourceforbruget og CO₂-udledningen, men det sænker det blot, det fjerner det ikke, hvilket genbrug konsekvent gør. Øget genanvendelse reducerer ikke affaldsmængderne, eller mængderne af engangsprodukter, der ender i naturen.

Der skal i stedet skabes incitamenter til en udfasning af engangsprodukter, såsom to-go-krus, rørepinde, tallerkener og bestik – ikke blot i plastik, men i et hvilket som helst materiale. Så i stedet for at stimulere markedet til merforbrug af engangsprodukter, bør Staten og offentlige institutioner gå foran for at udfase brugen af engangsprodukter for at stimulere et marked for genbrug, som det eksempelvis ses i Tyskland og Frankrig. Der skal skabes incitamenter til at udskifte engangsprodukter med produkter til flergangsbrug (se også konkrete forslag i afsnit 7.1). Der findes allerede gode genbrugsløsninger på markedet – også for visse typer af emballage fx <https://www.kleenhub.com/> og <https://re-zip.dk/>.

S. 55: Vejledende krav til fokus på længere levetid via garanti

Det er væsentligt, at der kommer interessenter med i arbejdsgruppen, som ikke har økonomiske interesser, der vedrører de produkter, som initiativet kommer til at omfatte. Ellers er vi bekymret for, at udelukkende det økonomiske aspekt prioriteres frem for det miljømæssige.

S. 55: Udbrede vejledningen om bæredygtigt indkøb af plastemballage og engangsplastprodukter

Denne bør ikke kun udvides til andre typer af plastprodukter, men også til andre materialetyper. Det er vigtigt, at fokuset på plastik ikke bliver for entydigt, da det blot vil skabe en forskydning til engangsbrug af andre materialetyper, såsom træ, papir, bambus osv., hvilket ofte ikke er en bedre løsning, for hverken sundhed, miljø eller klima. Hvad angår engangsprodukter bør fokus, jf. kommentar ovenfor være på helt at udfase indkøb af engangsprodukter af plast og andre materialer. I handlingsplanen skrives der, at man "Opfordres til", hvilket må anses for at være en meget svag formulering.

3.5 Cirkulære forretningsmodeller

Til 3.5.3

S. 59: Understøtte bæredygtig emballage i e-handlen under det kommende krav om udvidet producentansvar for emballage

Det er positivt, at Regeringen har fokus på dette område, da emballager forbundet med e-handel er i markant stigning. Men det er væsentligt at nævne vigtigheden af at skabe incitamenter til, at virksomheder først og fremmest stræber efter at minimere brugen af over-emballering og ønsker at udskifte engangsemballage med en flergangsemballage, via fx genbrug som <https://re-zip.dk/> og <https://loopstore.com/>. Dette kan bl.a. ske via gebyrer på engangsbrug eller ved at skabe mulighed for at søge støttemidler til at afprøve nye forretningsmodeller indenfor genbrug af emballager.

S. 59: Undersøgelse af Ja-tak-ordning for husstandsomdelte reklamer

Vi forstår slet ikke denne prioritering, da vi ikke ser nogen grund til at undersøge dette yderligere. Hvad står i vejen for, at folk her og nu, og som udgangspunkt, kan slippe for trykte reklamer, med mindre de aktivt har takket ja? Sådan er reglerne for alle reklamer på internettet, som man modtager privat (såsom "nyhedsbreve" og lign.). Det er vel ikke en grundlæggende ret for alle forretningsdrivende at omdele tryksager?

I øvrigt er der også et forureningsproblem qua de store mængder tryksager, som er læsset af et sted i byrummet, men aldrig bliver afhentet og uddelt. Vi mener derfor, at man både kan og bør indføre en ja-tak-ordning for husstandsomdelte reklamer på baggrund af den forhåndenværende viden.

Konkret forslag:

- Indfør en ja-tak-ordning for husstandsomdelte reklamer.

3.6 Reparation og anden levetidsforlængelse

Til 3.6.1

S. 59: "Derudover er der forskel på den miljømæssige gevinst ved reparation. For visse produkter vil det i et livscyklusperspektiv være mere gavnligt at købe et nyt produkt. Produktion og fremstilling af hårde hvidevarer og elektronik kræver mange ressourcer, uanset hvilken energiklasse de er i, men der kan i forbindelse med fx en vaskemaskine være en miljø- og klimamæssig gevinst ved at udskifte fremfor at reparere, såfremt du går fra en ældre vaskemaskine med energimærket C til en nyere med A+++, vil der være besparelser på energi- og vandforbrug".

Det er ikke så enkelt, som fremstillet under dette punkt. Der er mange scenarier, hvor fx en gammel vaskemaskine kan være mere miljømæssigt korrekt at beholde frem for at udskifte til en helt ny og energivenlig version. Fx i et sommerhus eller en udlejningsbolig, hvor maskinen blot bruges en gang imellem. Her vil det først være miljømæssigt (og økonomisk) rentabelt efter rigtig mange år – eller måske slet ikke.

Konkret forslag: Længere levetid med reparation og udvidet reklamationsret

- Undersøg mulighederne for at reparation, måske for udvalgte produktgrupper, kan fritages for moms og/eller at udgifterne til arbejdslønnen kan trækkes fra i skat, bør undersøges. Som det er indført i Sverige.
- En forlængelse af reklamationsretten fra 2 til 6 år for udvalgte produktkategorier (jf. Forbrugerrådet Tænks forslag) skal skabe incitament til længere og mere holdbar produktlevetid.

3.7 Genbrug

Til 3.7.3

S. 65: Mere direkte genbrug og klare rammer for kommunale genbrugsbutikker

S. 66: Afdækning af muligheder for at fritage frivillige velgørende organisationer fra gebyr ved brug af genbrugspladser

De to initiativer, der opstilles i Handlingsplanen inden for genbrug er i sig selv ikke tilstrækkelige til at realisere Handlingsplanens vision om "mere genbrug". Der er behov for langt flere tiltag, hvis der for alvor skal ske et skift, hvor flere produkter og materialer bruges direkte igen uden at blive til affald, fx i kraft af flere genbrugsløsninger og retursystemer.

Kapitel 4. Mere og bedre genanvendelse

S. 69: "Endelig vil Handlingsplan for cirkulær økonomi have særlig fokus på at øge genanvendelsen af fx tekstilaffald og kompositemballageaffald, der i dag er svært genanvendelige".

Vi mener, det kan være fornuftigt at sætte fokus på, hvorledes det er muligt at øge genanvendelsen af fx tekstilaffald og kompositemballageaffald. Grundlæggende bør fokus dog ligge på designfasen ift., hvordan vi i udgangspunktet kan undgå at skabe produkter, som er vanskelige at genanvende. Vi savner samtidig konkrete initiativer og tiltag på dette. Vil der fx blive investeret i genanvendelses anlæg til håndtering af disse fraktioner, eller vil der komme en analyse af mulighederne i andre europæiske lande?

s. 69: "Det er regeringens målsætning, at mængden af marint affald reduceres væsentlig med henblik på at nå FN målet om, at marint affald skal forebygges og væsentligt reduceres inden 2025."

Vi er glade for Regeringens målsætning om at reducere mængden af marint affald. Men i forhold til de tiltag, der er oplyst, er der ingen af dem, der peger på konkrete løsninger eller initiativer til forebyggelse af marint affald, foruden EU's engangsplastdirektiv, som under alle omstændigheder skal implementeres i alle EU-lande. Vi savner derfor nogle konkrete nationale initiativer og tiltag til at reducere og forebygge mængden af plastaffald i havet, som går udover analysearbejde og indsamling af empiri (se også vores kommentarer til kapitel 7).

4.1 Særskilt indsamling og reel genanvendelse

Til 4.1.1

S. 70: "En øget genanvendelse af materialer i høj kvalitet vil bidrage til at reducere klimapåvirkning, trækket på jomfruelige naturressourcer samt miljøbelastning (fx luftforurening, støj, produktion af affald) fra udvinding af råstoffer og produktion af materialer".

Vi er helt enige i, at øget genanvendelse kan medvirke til at reducere klimapåvirkningen, trækket på jomfruelige naturressourcer og miljøbelastningen ved udvinding af råstoffer. Men vi vil påpege, og i den forbindelse gøre Regeringen opmærksomme på, at genanvendelsesprocessen også kræver en stor mængde ressourcer, såsom vand, energi og kemikalier, til bl.a. transport, indsamling, sortering (af flere omgange for plast) og hertil oparbejdelsen af det sekundære materiale, som typisk kræver en omsmelting ved høje temperaturer. Derfor er det nødvendigt at reducere mængden af affald og prioritere det direkte genbrugssystem, før genanvendelse.

Når vi så taler genanvendelse, så har vi fortsat til gode at se en konkret plan for, hvordan vi sikrer, at det affald, som indsamles særskilt, også bliver fornuftigt genanvendt. Herunder en plan for, hvordan affaldet genanvendes på samme niveau (såkaldt cirkulær eller closed-loop genanvendelse) og ikke blot downcycles.

4.2 Strømlinet sortering og indsamling af husholdningsaffald

Til 4.2.1

S. 74: "Forskelle vil fremover primært være knyttet til, at der er forskellige praktiske muligheder for opstilling og tømning af spande hos henholdsvis enfamilieboliger, etageejendomme og tætte bykerner samt i sommerhusområder. Ligeledes vil muligheder for affaldssortering i det offentlige rum, hvor der færdes mange mennesker, blive udbygget. Med større og mere ensartede affaldsfraktioner vil affaldsbehandlere få incitament til at investere i bedre behandlingsanlæg og dermed mulighed for at opnå højere kvalitet og mindre tab i genanvendelsesprocessen."

Vi håber da på, at en ensartet affaldssortering kan skabe incitament til bedre og lokale behandlingsanlæg, men vi mener, der på forhånd bør være en sikkerhed for, at der er aftagere til fraktionerne, så den øgede sortering ikke gøres forgæves.

Til 4.2.3

S. 76: Affaldssortering i det offentlige rum

Såfremt det kun er plastaffald, som skal sorteres i det offentlige rum (qua EU's engangsplastdirektiv), så anser vi det ikke som en indsats, der kan angives som reel affaldssortering. Det kan nærmere klassificeres som en plastsorteringsindsats i det offentlige rum. Vi så gerne at affaldssortering blev yderligere udbygget i det offentlige rum, så flere affaldsfraktioner, der typisk fylder i restaffaldsskraldespanden, ligeledes kan sorteres i det offentlige rum. Her tænker vi bl.a. på pap-, papir-, glas-, metal-, foruden plast- og restaffald. På den måde vil strømliningen af affaldssortering være mere optimal, og forbrugerne vil skulle affaldssortere alle steder, uanset om de er på gåtur i Københavns bymiljø, kontoret eller derhjemme.

4.4 Organisering af affaldssektoren

Til 4.4.3

S. 85: Tilpasning af forbrændingskapaciteten – "(...)Såfremt modellen ikke godkendes, er aftalepartierne enige om, at der automatisk iværksættes en løsning, der baserer sig på, at forbrændingsanlæggene skal konkurrere om affaldet, så det behandles, hvor det kan gøres mest miljørigtigt, bedst og billigst. Kommunerne vil i denne model fortsat kunne eje og drive affaldsforbrændingsanlæg, men på lige konkurrencevilkår".

I den ideelle verden vil det nok være muligt at vælge det mest miljørigtige, som ligeledes er billigst. Men med det nuværende system går de to ting ikke hånd i hånd (endnu). Vi er derfor bange for, at økonomien altid vil blive vægtet højere end miljøet, hvis ovenstående bliver en realitet, fordi det oftest er dyrest at vælge det mest miljørigtige, bl.a. grundet flere krav, standarder o.lign. Vi vil derfor opfordre til, at miljøet til enhver tid vægtes højest, på trods af eventuelle meromkostninger forbundet med miljørigtig og forsvarlig håndtering. Der bør som minimum implementeres nogle specifikke krav og kriterier i forhold til, hvor meget det er tilladt at gå på kompromis med det miljømæssige bedste modsat det økonomiske.

4.5 Tekstilaffald

Til 4.5.1 og 4.5.2

S. 86: "Produktionen af tekstiler er miljø- og klimabelastende og indebærer et stort forbrug af ressourcer (...). Produktionen af bomuld optager land og kræver store mængder vand og kemikalier. Flere typer syntetiske fibre produceres af fossilt materiale, som kræver energi at producere, og samtidig udleder det drivhusgasser ved forbrænding. Omkring 50.000 tons tekstiler sendes årligt til forbrænding i Danmark. Den tabte værdi ved forbrænding af disse tekstiler er vurderet til at være mindst 90-110 mio. kr. årligt".

S. 87: "Af de 36.000 tons separat indsamlede tekstiler og tekstilaffald fra husholdninger blev ca. 10.600 tons genbrugt i Danmark i 2016, typisk via salg hos velgørende organisationer (...). Derudover blev ca. 21.840 tons eksporteret. Enkelte indsamlere sælger indsamlede tekstiler usorteret til andre lande, hvor der sker en sortering. Af den eksporterede mængde tekstiler gik ca. 15.300 tons til genbrug, ca. 4.140 tons blev genanvendt og ca. 2.400 tons blev deponeret eller forbrændt.¹²⁷ Den resterende andel af de særskilt indsamlede tekstiler bliver enten håndteret via skyggestrømme, genanvendt eller forbrændt i Danmark. Derudover endte ca. 42.000 ton tekstilaffald fra husholdninger i forbrænding i Danmark i 2016 gennem forskellige affaldsstrømme".

Ressourceforbruget er enormt ved produktion af tekstiler og det store forbrug, og hertil store forbrænding af tekstilaffald (omkring 50.000 tons årligt). Det medvirker til et stort ressourcestab samt et stort økonomisk tab (mindst 90-110 mio. kr. årligt), som også påpeget i Handlingsplanen.

Konkret forslag: Vi opfordrer til at presse på for et europæisk udvidet producentansvar for tekstiler, ligesom for emballager. Et udvidet producentansvar kan bidrage til både bedre design, øget indsamling og mere genbrug og genanvendelse af tekstiler.

Vi vil yderligere påpege at genbrugssystemet ikke er fuldt ud velfungerende i Danmark for tekstiler. Som kortlagt i Handlingsplanen er det kun ca. 10.600 tons tekstiler, der genbruges direkte i Danmark, ud af i alt 36.000 tons, som bliver separat indsamlet. Det er minimalt. Der mangler generelt flere initiativer til at sætte fokus på tekstilernes store ressourceforbrug, korte levetid og manglende systemer til både genbrug og genanvendelse. Vi opfordrer derfor regeringen til at fremlægge en egentlig tekstilhandlingsplan.

4.6 Udvidet producentansvar for emballager

S. 88: "Emballager skal i de kommende år i endnu højere grad indsamles til genanvendelse. Et udvidet producentansvar for emballager skal bidrage til både bedre design, øget indsamling og mere genanvendelse af emballager."

Det udvidet producentansvar for emballager bør ikke alene implementeres med henblik på genanvendelse, men bør udformes med henblik på først og fremmest at sikre reduktion af unødvendig emballage og fremme af genbrugelige emballager. Dette kan opnås gennem en kombination af

genbrugs- og reduktionsmål og graduering af gebyrer for at tilskynde til miljøvenligt design, genbrug og reduktion, og ved at sanktionere engangsemballager (se også vores kommentarer til afsnit 3).

*S. 88: "Næsten alle produkter bliver pakket ind i emballage, og ofte i flere forskellige typer af emballager. **En stigende e-handel kan potentielt få emballageforbruget til at stige, og en stor andel er engangsemballage.** Samtidig udvikles der løbende nye typer emballager af nye materialer som fx nye plasttyper og såkaldte kompositemballager, hvor emballagen består af en række materialetyper, som ikke umiddelbart kan skilles fra hinanden".*

Vi vil påpege, at der ikke er et 'potentielt øget emballageforbrug' i forbindelse med e-handel - der er derimod allerede et stort overforbrug af engangsemballager ved e-handel. Det bør der målrettes en indsats imod. Her kunne man med fordel kigge på genbrugsløsninger, hvor transportemballagen, kan anvendes flere gange (se også kommentarer til afsnit 3.5.3).

S. 88: "Miljø- og klimabelastningen fra emballager er knyttet til både materiale- og energiforbrug ved produktion af emballager, affaldshåndtering samt enten forbrænding eller materialeoparbejdning ved genanvendelse. Hvis brugt emballage forbrændes, mistes typisk hele materialeværdien samt det energiforbrug, der er brugt til at oparbejde råvarerne som fx træ til papirfibre, olie til plastik og mineraler til metaller".

En kort forbrugsfase af emballager bidrager også til øget impact på miljøet. Jo kortere en forbrugsfase, desto større ressourcspild.

S. 88: "En del af emballageaffaldet stammer fra fødevareemballage, som dermed ofte er kontamineret med rester fra fødevarer. Store dele af fødevareemballagen bliver derfor sorteret til restaffald og forbrændes. Fødevareemballager skal imidlertid leve op til særligt skrappe krav om bl.a. indhold og afgivelse af kemiske stoffer, som betyder at materialet har en relativt høj kvalitet, der gør det velegnet til genanvendelse. For at reducere miljøbelastningen fra emballageaffald, er der derfor behov for i højere grad at sortere særligt fødevareemballager til genanvendelse og at øge sporbarheden, så materialernes høje kvalitet kan opretholdes i løbet af genanvendelsesprocessen. Pant- og retursystemet fungerer som et lukket kredsløb for drikkevareremballage, hvilket gør det muligt at genanvende i høj kvalitet til nye drikkevareremballager."

Vi foreslår at lave en skildring mellem cirkulær genanvendelse og genanvendelse (downcycling). Den cirkulære genanvendelse kan klassificeres som en genanvendelse, hvor emballagen holdes i højeste kvalitet og dermed det øverste 'loop', hvor fx en fødevareemballage bliver til en ny fødevareemballage. Hvorimod en fødevareemballage i en 'almindelig' genanvendelse typisk vil blive downcyclet, og ikke være brugbar til at blive anvendt til fødevarekontaktmateriale igen.

Derudover vil vi gerne have mere transparens i anvendelsen af genanvendte råvarer, af særligt plast. Der bør inddrages en skildring mellem post-consumer, post-industriel og regrind. Post-industriel og regrind er virgin plast, der oftest kommer fra en fejlproduktion eller anden proces-spild. Dvs. det har aldrig været i brug og kan i vores optik ikke betegnes som reelt genanvendt plast, da det er virgin plast,

der omsmeltes. Post-industriell og regrind bør derfor ikke tælle med i genanvendelsesmålene, da det kan give incitament til at øge spildet af plast i produktionen. Hertil bør der stilles krav til at producenterne oplyser om, hvor plastråvaren kommer fra, fordi der er stor forskel på, om det er en helt ren og virgin plast, der bliver genanvendt eller om der er tale om kontamineret plast fra husholdningsaffaldet. Det skævvrider samtidige markedet for de aktører, som håndterer den svære plast (post-consumer), frem for dem, der blot modtager ren virgin plast fra fejlproduktion eller anden proces spild (pre-consumer/regrind).

Til 4.6.2

S. 92: Eksisterende udvidet producentansvar for drikkevareemballage

Vi ser mange fordele i et lukket kredsløb, som i det udvidet producentansvar for drikkevareemballage. Det bidrager til en cirkulær genanvendelse, som beskrevet tidligere. Der kunne dog med fordel også undersøges muligheden for at inddrage forretningsmodeller ved direkte genbrug eller forberedelse med henblik på genbrug, fremfor kun at tænke i genanvendelsesløsninger ved lukkede kredsløb. Det kan spare en stor mængde ressourcer og CO₂ ved at levetidsforlænge produkterne. Fx viser et nyt studie fra Zero Waste Europe og Reloop¹ med tydelighed behovet for at tænke i genbrugsløsninger, hvis vi ønsker at mindske vores CO₂-aftryk. Studiet konkluderer blandt andet, at der kan opnås en CO₂-besparelse på 88% ved brug af en genbrugelig plastkasse til for eksempel madvarer eller onlineshopping frem for en engangspapkasse. Samtidig konkluderes det, at der udledes 65% mindre CO₂ ved en genbrugelig HDPE-emballage, frem for en engangsemballage i samme plasttype. Den største reduktion i CO₂-emissioner opstår allerede ved at anvende emballagen 2-10 gange, og generelt anbefaler studiet at genbruge 10-15 gange, før der opnås en 'break-even' effekt. Derfor bør fokuset bredes ud til at omhandler flere løsninger end blot genanvendelse.

Til 4.6.3

S. 92: National implementering af det udvidede producentansvar for emballage

Se kommentarer til kapitel 3 og 7 vedr. udvidet producentansvar.

Konkrete forslag: Udvidet producentansvar for emballager

- Sæt bindende reduktions- og genbrugsmål for emballager, jf. kommentarer til kap. 3.
- Skab incitamenter til at mindske overemballering ved fx e-handel.
- Lav en skildring mellem cirkulær genanvendelse (closed-loop) og genanvendelse.
- Stil krav til transparens omkring genanvendt plast (post-consumer, post-industriell, regrind), og sørg for at den virgin plast fra fx fejlproduktioner ikke tæller med i de officielle genanvendelsesmål.

¹ Zero Waste Europe & Reloop (2020): Reusable vs single-use packaging: [Reusable VS single-use packaging: a review of environmental impact - Zero Waste Europe](https://www.zero-waste-europe.org/reusable-vs-single-use-packaging-a-review-of-environmental-impact)

- Sæt graduerede miljøbidrag, der sikrer forbrugsreduktion af engangsprodukter og fremmer genbrug. Genbrugsemballager bør fritages fra gebyrer, så længe de er i cirkulation.

4.7 Udvidet producentansvar for elektronik og batterier

Til 4.7.1

Vi er glade for, at EU med sin 'right to repair'-lovgivning har sat fokus på, at elektronik og batterier skal levetidsforlænges, samt at der skal være øget muligheder for at reparere, renovere og genbruge produkterne før de indgår i genanvendelsessystemet. Det er netop sådan nogle initiativer vi savner for andre materialer- og produkttyper, så vi virkelig skifter vores lineære forbrug ud med et cirkulært og smartere forbrug.

Konkret forslag: Samtidig foreslår vi, at man kigger på mulighederne for at indføre pant på elektronik, da det halter med indsamlingsprocenten. Det er både en udfordring ift. til genanvendelse, men også ift. at forberede de elektroniske produkter med henblik på genbrug.

4.8 Udvidet producentansvar for biler og gebyrordning for dæk

Til 4.8.1 og 4.82

S.100: "Størstedelen af de kasserede dæk genanvendes som gummigranulat. Granulering af dæk sikrer en høj genanvendelsesgrad af de udtjente dæk, idet omkring 88 pct. af dækmaterialerne i Danmark genanvendes ved denne metode. Gummigranulatet anvendes primært til kunstgræsbaner, faldunderlag på atletikbaner og legepladser, og i mindre grad som tilsætning til asfalt for at opnå støjdæmpende egenskaber."

S. 100: "Der har tidligere været problemer med at ældre dæk kunne indeholde miljøskadelige stoffer. Særligt har EU haft fokus på otte PAH'er (PolyAromatiske Hydrocarbon), hvoraf flere vurderes at være kræftfremkaldende. Disse PAH'er var tilstede i blødgøringsolier, som anvendes i dækfremstillingen. Siden 2010 har EU's REACH-forordning begrænset indholdet af de otte PAH'er i blødgøringsolierne. I henhold til begrænsningen må blødgøringsolier hverken markedsføres eller anvendes til produktion af dæk i EU, hvis grænseværdien for indholdet af de otte PAH'er overskrides."

S. 102: "Danmark har jf. dækbekendtgørelsen krav om, at granulat, der er fremstillet af dæk, ikke må indeholde mere end 3 mg/kg af hver af de otte PAH'er, hvilket er lavere end den nuværende europæiske grænseværdi. Målinger på udtjente dæk, som granuleres i Danmark i dag, viser, at indholdet af PAH'er ligger under grænseværdien sat i dækbekendtgørelsen og dermed også under EU's grænseværdi."

Vi mener ikke, at det er forsvarligt at anvende genanvendt gummigranulat til anlægning af kunstgræsbaner, motionsområder, legepladser m.v. Vi ser først og fremmest et stort miljøproblem i, at kasserede bildæk kan anvendes som granulat på bl.a. kunstgræsbaner, da det indeholder sundhedsskadelige stoffer og bliver spredt til miljøet ved brug. Der argumenteres med nyttiggørelse

(løsning af affaldsproblem), men dette mener vi ikke er tilfældet. I bedste fald udskyder denne "nyttiggørelse" et affaldsproblem og i værste fald gør den et affaldsproblem til et større affaldsproblem, da bildækkene ved denne anvendelse bliver findelt og spredt i miljøet. Særligt set i lyset af, at der allerede findes egnede og bæredygtige alternativer til gummigranulat som fyld i kunstgræsbaner, mener vi, at der bør støttes op om EU-arbejdet med restriktionsforslaget for bevidst tilsat mikroplast, samt den specifikke indsats der er ift. et forbud mod anvendelsen af gummigranulat på kunstgræsbaner, legepladser og motionsområder m.v. Den danske miljøstyrelse bør samtidig arbejde for at hjælpe og guide danske kunstgræsejere til at udfase brugen af gummigranulat og i stedet erstatte det med enten sand eller kork, som Rådet for Grøn Omstilling i en forskningsanalyse viser², er de mest bæredygtige alternativer.

Sundhedsmæssigt er det et problem, bl.a. pga. indholdet af PAH'er, som er kræftfremkaldende, og hvor der derfor ikke findes en nedre koncentrationsgrænse, hvor stoffet ikke udgør en risiko. Også stoffet 6PPD og dets nedbrydningsprodukt, er for nyligt påvist at være særdeles problematisk i det akvatiske miljø³. På denne baggrund mener vi, at selvom de danske målinger viser en lavere grænseværdi, end den vedtaget af Kommissionen, så er det fortsat alt for højt og ikke forsvarligt. Ved anvendelse af gummigranulat i kunstgræsbaner udsættes borgere (herunder rigtig mange børn) i høj grad for 'gentagen kortvarig berøring med hud'. Gentagen kortvarig berøring med hud er netop et af de vilkår, som danner grundlag for, at PAH'er ikke må forekomme i f.eks. legetøj og småbørnsudstyr. Vi kan i denne sammenhæng henvise til, at grænseværdierne for legetøj og småbørnsudstyr er hhv. 1 og 0,5 mg/kg pr. PAH, hvilket prøver fra kunstgræsbaner overskrider. De 8 PAH'er der er underlagt EU-restriktioner findes samtidig i alle prøver af gummigranulat i kunstgræsbaner, hvilket gør det endnu mere problematisk. Der bør i stedet skabes incitamenter til, at flere anlagte gummigranulatbaner, omstilles til et alternativt infill-materiale. Ikke mindst, da der ud over de sundhedsmæssige risici, også er et miljøproblem, som bør anerkendes.

s. 100: "Nogle dæktyper kan genbruges eller forberedes til genbrug ved at lægge en ny slidbane på dækket, en såkaldt regummiering. I Danmark sker regummiering ofte på store, udtjente dæk fra fx lastbiler, hvor dette er rentabelt, mens omkostningerne til regummiering af dæk til personbiler og mindre varevogne er for store ift. nypris af et dæk. Regummiering er placeret højere i affaldshierarkiet end granulering og pyrolyse".

s. 102: "Regummiering er undtaget gebyrpligten jf. dækbekendtgørelsen, og der ydes ikke tilskud til dæk, som sendes til regummiering."

Vi mener, at der bør skabes flere initiativer for at fremme regummiering, som er placeret højere i affaldshierarkiet end granulering og pyrolyse. Det kunne bl.a. være ved at indføre et tilskud til dæk, som sendes til regummiering og hermed bliver levetidsforlænget, så forbruget kan minimeres.

² <https://rgo.dk/wp-content/uploads/Alternativer-til-infill.pdf>

³ <https://science.sciencemag.org/content/371/6525/185.full>

Konkret forslag:

- Støt op om EU-arbejdet med restriktionsforslaget for bevidst tilsat mikroplast
- Udfas brugen af gummigranulat til kunstgræsbaner, legepladser, motionsområder m.m.
- Indfør initiativer til regummiering, fx tilskudsordninger.

4.11 Et effektivt marked i EU for affald og sekundære råvarer

s. 109: "Det er ligeledes besluttet, at Danmark skal arbejde for at ændre de europæiske regler om transport af affald, så de sikrer, at europæisk affald håndteres i Europa."

Vi er glade for, at Danmark arbejder for at ændre de europæiske regler om transport af affald, samt at der stræbes efter at europæisk affald skal håndteres i Europa. Vi er helt enige i, at der skal skabes større transparens indenfor affaldsområdet. Det kan samtidig give et øget incitament for særligt borgerne til at affaldssortere, hvis de ved, at de kan bidrage til at sikre, at affaldet reelt bliver genanvendt.

4.12 Nul affald i naturen, i havet og på gaderne

Som beskrevet ovenfor savner vi konkrete tiltag til at forebygge affald i naturen og særligt i havmiljøet, der går ud over oplysningskampanjer, en strandoprydningspulje og implementeringen af minimumskravene i EU's engangsplastdirektiv (se også vores kommentarer til afsnit 7).

Kapitel 5. Bedre udnyttelse af biomasse

Til 5.1.1

S. 125: "Desuden er der miljø- og klimagevinster ved at ændre udnyttelsen af biomasse fra ét formål som fx energiproduktion til en mere flerstrengt udnyttelse. Fx udvindes der værdifulde proteiner af restproduktet fra produktion af kartoffelstivelse, der bruges i fødevareindustrien, og valle fra produktion af ost raffineres til modernælkserstatning og proteinpulver, fremfor at gå til dyrefoder eller blive hældt ud på marken. Selvom biomasse fra planter og dyr er fornybare råvarer, er de ikke ubegrænsede. Den samlede kapacitet til at producere biomasse er ikke stor nok til at kunne erstatte de fossile råvarer. Det betyder, at biomassen skal anvendes med omtanke og med hensyn til bæredygtighed."

Vi er glade for, at der er fokus på bedre udnyttelse af biomasse. Vi mener, at det er vigtigt at prioritere EU's affaldshierarki forinden biomasse bliver energiudnyttet. Hensigten med EU's mål om en cirkulær økonomi er, at værdien af produkter, materialer og ressourcer fastholdes i økonomien så længe som muligt⁴. Dette bør naturligvis også gælde for træbiomasse⁵, da dette er en begrænset ressource.

⁴ Direktiv 2008/98/EF

⁵ Europakommissionens vejledning til kaskadeudnyttelse af træbiomasse:
http://publications.europa.eu/resource/cellar/9b823034-ebad-11e8-b690-01aa75ed71a1.0019.03/DOC_1

EU Kommissionen påpeger, at en cirkulær økonomi også bør adressere en kaskade-anvendelse af de ressourcer, som bruges til bioenergi, hvortil det påpeges, at genbrugen og genanvendelsen af træbiomasse kan foregå flere gange. Derfor bør træbiomasse, som fjernes fra skove mm., genanvendes i en bredere bioøkonomisk ressourceanvendelse f.eks. til byggematerialer, møbler, og andre trævarer, før biomassen til sidst anvendes til energiformål.

Medlemsstaterne skal sikre, at deres nationale politikker udformes under hensyntagen til EU's affaldshierarki som fastsat i affaldsrammedirektivet. Dermed bør det sikres, at de restprodukter, som bruges til energiformål, ikke kan have en 'højere anvendelse' bl.a. som træbaserede plader, papirmasse, træemballage mm.

6. Bæredygtigt byggeri

6.1 Materialeforbrug i bygge- og anlægsbranchen

Til 6.1.1

S. 139: "Træ og andre biobaserede materialer udgør fornybare råvarer, der kan være med til at sænke udledningen af drivhusgasser fra byggevareindustrien og samtidig mindske afhængigheden af mineralske råstoffer."

Vi vil i denne forbindelse pointere, at det er vigtigt at sikre, at træet er bæredygtig og ansvarlig oprindelse af træ fx FSC-certificeret, og at dette medtages som prioritet i handlingsplanen.

7. Plastik i en cirkulær økonomi

7.1 Begræns unødigt forbrug af plast

Det er positivt, at Regeringen også sætter fokus på affaldsforebyggelse ift. plast. Forebyggelse af forbruget af unødvendig plast har både store klima- og ressourcemæssige gevinster. Som det fremgår af Handlingsplanens afsnit 2.6.1 medfører forebyggelse af 1 ton jomfrueligt plastaffald en global reduktion på ca. 4,9 tons CO₂e, mens genanvendelse af 1 ton plastaffald medfører en global reduktion på ca. 0,8 tons CO₂e. Forebyggelse og begrænsning af forbruget af unødvendigt plast er også det mest effektive værktøj til at forhindre plast i naturen.

Genanvendelse af plast er jf. Handlingsplanens afsnit 7.3.1 svært at gøre rentabelt, fordi det kræver rene og ensartede fraktioner, hvilket med de nuværende meget vide rammer for produktionen af plast, ikke er muligt. Det er derfor afgørende, at vi også tager andre metoder i brug, og de mest effektive policy-værktøjer til at løse problemerne med særligt engangsplast er reduktion og genbrug i overensstemmelse med EU's affaldshierarki.

Til 7.1.3

S. 155: Forbud mod markedsføring af visse engangsplastikprodukter

S. 155: Mål om 50 pct. reduktion af visse take-away-emballager af plastik

Det er positivt, at planen lægger op til at implementere engangsplastdirektivets forbud mod markedsføring af visse engangsplastprodukter og mål om reduktion af visse take-away-emballager af plast. Vi er imidlertid uforstående overfor, at man ikke lægger op til at gå længere, end det engangsplastdirektivet foreskriver, inden for en tidsramme på hele 6 år.

Danmark er gentagne gange blevet placeret meget lavt i europæiske statistikker vedr. plast, og har et ansvar for i højere grad at gå foran på dette område. Danmark er f.eks. et af de lande i Europa, der genererer mest emballageaffald lavet af plastik, og samtidigt et af de lande i Europa, der er dårligst til at genanvende det. Corona-nedlukningen i 2020-2021 har uden tvivl ramt restaurationsbranchen, men sammenlignet med mange andre lande har Danmarks håndtering være vellykket, og den gradvise genåbning er derfor også en enestående mulighed for at tage den grønne førertrøje på – til gavn for både dansk økonomi og den grønne omstilling.

Det er samtidig vigtigt, at implementeringen af engangsplastdirektivet ikke blot medfører en substitution med engangsprodukter af andre materialer, der også har en skadelig miljø- og klimateffekt, hvorfor det er væsentligt, at der med implementeringen af direktivet sættes fokus på at fremme genbrugsløsninger, som alternativer til engangsprodukter og engangsservice.

Vi rejste denne bekymring til høringsmødet om Handlingsplanen d. 26. januar, og noterede os i den forbindelse, at Miljøministeriet var interesserede i forslag til tiltag ift. at fremme genbrug. Vi anbefaler derfor, at man udvider den danske indsats med følgende initiativer:

Konkret forslag: Udvidelse af dansk indsats til fremme af genbrug med tiltag:

- Fremryk engangsplastdirektivets forbud mod markedsføring af visse engangsplastprodukter og mål om reduktion af visse take-away-emballager af plast.
- Sæt mål om, at 80 % af alle drikke- og fødevarer beholdere, der sættes på markedet i 2030, er genbrugelige. Det gælder både beholdere to-go (emballager), og dem der sælges som produkter i sig selv.
- Forbyd brug og udlevering af engangsservice, når mad og drikke indtages "på stedet" på caféer og restauranter.
- Stil krav om genbrugelige alternativer: At steder, der sælger take-away mad- og drikkevarer skal give forbrugeren mulighed for at vælge en genbrugelig emballageløsning til deres take-away.
- Stil krav om genbrugelig service ved store events.
- Nedsæt pulje til støtte af forsknings- og udviklingsprojekter inden for design til genbrug og genbrugsløsninger.

Tiltagene kan implementeres i forbindelse med udvidet producentansvar på emballager og engangsplast (se kommentarer til afsnit 3 og 4.6) Vi vil samtidig gerne gentage vores 3 overordnede anbefalinger til udvidet producentansvar på engangsplast til fremme af genbrug, jf. vores [høringsvar vedr. udkast til lovforslag om udvidet producentansvar på engangsplast](#):

- At der fastsættes bindende reduktionsmål for engangsplastprodukter samt genbrugsmål for alle typer emballager der placeres på markedet.
- At der implementeres graduerede miljøbidrag for kollektive ordninger, der sikrer forbrugsreduktion af engangsprodukter og fremmer genbrugsløsninger, med et højere bidrag for alle produkter, der er designet til engangsbrug. Genbrugsemballager bør fritages fra gebyrer, så længe de er i cirkulation.
- At producenter afholder de fulde omkostninger forbundet med håndtering, oprydning og oplysning vedr. engangsplastprodukter samt omkostninger forbundet med forsknings- og innovationstiltag, der understøtter design til genbrug og udvikling af genbrugsløsninger og -systemer.

7.2 Løsninger på tværs af værdikæden, design og mere viden

Til 7.2.1

S. 156: "På en række andre områder er der også behov for mere viden om plastikudfordringen, før der kan peges på de rigtige løsninger ift. ændret materialevalg. Dette gælder særligt i forhold til biobaseret plastik."

Vi deler bekymringen ift. biobaseret og bionedbrydeligt plastik, men stiller os kritiske over for ministeriets beskrivelse af dette som et emne, hvor man har behov for mere viden. Argumentet for biobaseret plast er, at det er lavet helt eller delvist af biomasse, og at det derfor udleder færre drivhusgasser. Der er imidlertid udfordringer forbundet med bl.a. produktionen af biobaseret plast. For det første bliver det ofte produceret af råvarer, der kunne være blevet brugt som fødevarer til dyr og/eller mennesker. Dette kan jf. afsnit 7.2.1. udligne den miljømæssige fordel, hvis man bliver nødt til at udvide landbrugsarealet, eller forværre problemer med under- og/eller fejlnæring i udviklingsområder. For det andet opfører biobaseret plast sig på mange måder præcist som oliebase- ret plast, og man løser derfor hverken affalds- eller forureningsproblemet. Bionedbrydeligt plast kan være oliebase- ret, men det kan i teorien nedbrydes til vand og CO₂. Dette kræver imidlertid meget specifikke laboratorielignende forhold i bestemte anlæg. Bionedbrydeligt plast nedbrydes altså hverken i naturen eller ved almindelig mekanisk genanvendelse. Det kan desuden være svært at forklare til forbrugerne, at bionedbrydeligt plast ikke reelt er bionedbrydeligt, hvilket betyder, at der er risiko for, at det bliver blandet sammen med andre plasttyper i forbindelse med genanvendelsen, eller at det ender som henkastet affald. Vi mener således, at der allerede er tilstrækkelig viden til at kunne konkludere, at **disse produkters potentiale ift. at løse problemet med plast er stærkt begrænset**, og at man i stedet burde fokusere på at kommunikere klart på området.

Til 7.2.3

S. 158: Forum for emballageplastik

Vi er positivt indstillet over for, at det nationale plastikcenter nedsætter et forum for emballageplastik med fokus på bl.a. at reducere antallet af plastemballage typer til 3-5 forskellige slags. Vi anbefaler imidlertid, at der sættes en deadline for arbejdet, så der er en sikkerhed for, at de ønskede mål nås

inden 6 års-revisionen af affaldsplanen. Vi opfordrer endvidere til, at der inddrages et bredt udvalg af aktører, herunder også aktører, som ikke har en kommerciel interesse i det, der diskuteres. Kun på den måde kommer den endelige aftale til at gavne både dansk økonomi og den grønne omstilling.

7.4 Mikroplast

S. 160: "Uanset kilden til mikroplast er erkendelsen af mikroplast som potentielt miljøproblem ret ny, og viden om mængder, kilder og sundhedseffekter og miljøeffekter af mikroplast er endnu begrænset."

Vi er enige i, at der er visse områder vedr. mikroplastik, hvor vi stadig mangler viden, men videns mængden er efterhånden stor nok til, at man jf. forsigtighedsprincippet bør være mere ambitiøs, end det er tilfældet her. Mikroplastik kan potentielt have store konsekvenser for både miljøet og vores sundhed. Vi foreslår derfor, at man udvider forbuddet mod bevidst tilsat mikroplastik i produkter til også at inkludere kosmetiske "leave on"-produkter og ikke-kosmetiske produkter, som f.eks. vaskemidler, hygiejnebind og bleer. Dette må anses for at være en lavthængende frugt blot at undlade at tilføje mikroplastik til et produkt, og da dette allerede er et emne, der diskuteres i EU's ENVI-udvalg, udgør forslaget er en oplagt mulighed for at gå forrest i EU.

Konkret forslag: Løsninger på tværs af værdikæden

- Udvid forbuddet mod bevidst tilsat mikroplastik til også at inkludere ikke-kosmetiske produkter – og for kosmetiske produkter skal også "leave on"-produkter medtages.
- Kommunikér klart om udfordringerne forbundet med biobaseret og bionedbrydelig plast.

Vi står naturligvis til rådighed, hvis I ønsker en uddybning eller på anden måde drøftelse af vores høringssvar.

Med venlig hilsen

Anne Aittomaki, Strategisk Direktør, Plastic Change

Lone Mikkelsen, Seniorrådgiver, Rådet for Grøn Omstilling

Mette Ranfelt, Miljøpolitisk Chefrådgiver, Danmarks Naturfredningsforening

Naja Andersen, Politisk Seniorrådgiver, Oceana

Pernille Haagen, Cirkulær Økonomi Rådgiver, WWF Verdensnaturfonden